

МАРК ТВЕН ДНЕВНИКЪТ НА ЕВА

Превод от английски: Нели Доспевска, 1989

chitanka.info

Събота.

Вече съм почти на един цял ден. Пристигнах вчера. Така поне ми изглежда. И наистина трябва да е така, защото, ако е имало завчерашен ден, аз не съм била тука през него, иначе щях да си го спомня. Възможно е, разбира се, действително да е имало завчера и да не съм го забелязала. Много добре; отсега нататък ще бдя зорко и ако се случи такова нещо — да има завчерашен ден, — ще си го отбележа. Ще бъде най-добре да започна както трябва и да не оставям записките ми да се бъркат, защото някакъв инстинкт ми подсказва, че един ден тези подробности ще са важни за историка. Чувствувам, че съм нещо като опит, да, чувствувам се точно като някакъв опит; би било невъзможно човек да се чувствува повече като опит, отколкото се чувствувам сега аз, така че започвам да се убеждавам, че тъкмо това е, което съм — един опит; само опит и нищо повече.

Тогава ако съм опит, дали представлявам целия опит? Не, струва ми се, че не; смятам, че останалото ще бъде част от него. Аз съм главната му част, обаче мисля, че и останалата му част ще има дял в цялата работа. Дали положението ми е сигурно, или ще трябва да бдя и да се погрижа да бъде така? Може би последното. Някакъв инстинкт ми казва, че цената на превъзходството се плаща с постоянна бдителност. (Мисля, че за такъв млад човек като мене това е хубав израз.)

Днес всичко изглежда по-хубаво, отколкото вчера. В бързината на привършването вчера планините бяха оставени в безредие, а в някои от равнините имаше натрупан толкова боклук и парчетии, че гледките бяха много опечаляващи. Благородните и красиви произведения на изкуството не трябва да бъдат творени набързо; а този величествен нов свят действително е най-благородно и прекрасно произведение. И наистина удивително близко до съвършенството въпреки краткото време, в което бе сътворен. Има твърде много звезди на някои места и недостатъчно на други, но без съмнение това скоро ще може да се поправи. Снощи Луната се откачи, търкулна се и падна от свода — много голяма загуба; сърцето ми се къса, като си помисля. По красота и съвършенство няма нищо измежду украшенията и орнаментите,

което да може да се сравни с нея. Трябвало е да бъде закрепена по-здраво. Дано да можем само отново да си я намерим!...

Но, разбира се, не се знае къде е отишла. И освен това, който и да я е взел, ще я скрие; знам това, защото и аз бих го направила. Вярвам, че бих могла да бъда честна във всяко друго отношение, обаче вече започвам да съзнавам, че същината и основата на природата ми е любовта към красивото, страст към красивото и че не би могло да ми се повери луна, която принадлежи другиму, ако този човек не знае, че тя е у мене. Бих могла да върна една луна, ако съм я намерила денем, защото ме е страх, че някой може да ме е видял; но ако я намеря на тъмно, положителна съм, че ще намеря някакво извинение да не кажа нищо за това. Защото аз наистина много обичам луните, те са толкова хубави и романтични. Бих желала да имаме пет или шест; никога нямаше да си лягам; никога няма да ми омръзне да лежа на покрития с мъх бряг и да ги гледам.

И звездите са хубави. Да можех да си взема няколко, за да си ги сложа в косата! Но предполагам, че никога не ще мога да сторя това. Ще се учудите, ако разберете колко са далеч, защото изглеждат близо. Когато снощи се появиха за първи път, опитах се да сваля няколко с прът, но не можах да ги достигна, което ме учуди; след това се опитах да хвърлям буци пръст, докато съвсем се изморих, но не улучих нито една. Това е, защото съм левачка и не мога да хвърлям добре. Дори и когато мерих една, която не исках, не можах да уцеля другата, при все че няколко пъти улучвах доста близо до целта, защото видях черното петно на буцата четиридесет или петдесет пъти да попада сред златните купчинки звезди и за малко да ги ударя, и ако бях издържала още малко, може би щях да улуча някоя.

Така че си поплаках малко, което, предполагам, беше и естествено за човек на моята възраст и след като си починах, взех кошница и се отправих към самия край на кръга, където звездите бяха близо до земята и където можех да ги улова с ръка, което щеше да бъде по-добре, и разбира се, тъй като щях да мога да ги събирам лекичко, без да ги счупя. Обаче то се оказа по-далече, отколкото си мислех, и най-после трябваше да се откажа. Бях толкова изморена, че едва си влачех краката; пък и те се бяха изранили и много ме боляха.

Не можех да се върна в къщи; бях се отдалечила твърде много и беше започнало да застудява; обаче намерих няколко тигри и се сгуших между тях. Там се почувствувах прелестно и ми беше така

удобно, а и дъхът им беше сладостен и приятен, защото се хранят с ягоди. Никога по-рано не бях виждала тигър, обаче веднага го познах по ивиците на кожата. Ако можех да имам една от тези кожи, щеше да ми послужи за прекрасна дреха.

Днес започвам да придобивам по-правилна представа за разстоянията. Така страстно желая да грабна всяко хубаво нещо, че лекомислено посягам към него понякога, когато то биваше твърде далеч, а понякога и когато се намира само на шест инча от мене, но изглежда на един фут и уви, между него и мене има тръни! Извлякох една поука; също така съставих си аксиома съвсем сама — моята най-първа аксиома: „Който веднъж се одраска, бяга от тръни.“ Мисля, че за човек на моята възраст тя е много сполучлива.

Вчера следобед следвах от разстояние другия опит, та да се опитам да разбера за какво може да служи той. Не можах обаче нищо да схвана. Мисля, че това е мъж. Никога не съм виждала мъж, но той ми заприлича на такъв и съм положителна, че наистина трябва да е мъж. Съзнавам, че изпитвам по-силно любопитство спрямо него, отколкото спрямо което и да било от другите влечуги — ако изобщо той е влечуго. Предполагам, че е така, защото има разчорлена коса и сини очи и прилича на влечуго. Няма бедра; изгънява се нагоре като морков; когато стои прав, изтяга се нагоре като някакъв кран за вдигане на тежести; така че мисля, че е влечуго, макар че може да е и архитектурна творба.

Отначало се боях от него и хуквах да тичам, веднага щом той се обърнесе, защото си мислех, че ще ме преследва; обаче малко по малко разбрах, че просто се опитва да избяга, та след това вече не се боях и го следих в продължение на няколко часа, от около двадесет ярда зад него, което го направи неспокоен и злощастен. Най-после видях, че вече много се беше разтревожил и се покачи на едно дърво. Почаках доста дълго, най-сетне се отказах и се прибрах у дома.

Днес се случи същото. Отново го принудих да се качи на дървото.

Неделя.

Още е там горе. Очевидно почива. Но това е само уловка: неделя не е ден за почивка; за това е определена съботата. Както ми изглежда, това е същество, което се интересува от почивка повече, отколкото от

всичко друго. Би ми омръзнало да почивам толкова много. Омръзва ми само да седя и да наблюдавам дървото. Наистина се чудя за какво ли може да служи това същество; никога не го виждам да прави каквото и да било.

Снощи върнаха Луната и аз бях *така* щастлива! Смятам, че постъпиха много честно. Тя отново се търкулна и падна, но аз не се разтревожих; няма защо да се тревожиш, когато имаш такива съседни те ще я върнат пак. Жалко, че не мога да направя нещо в знак на благодарност. Бих желала да им изпратя няколко звезди, тъй като ние имаме повече, отколкото ни са необходими. Искам да кажа „аз“, не „ние“, понеже виждам, че онова влечуго не се интересува от такива неща.

То има долни вкусове и не е любезно. Когато отидох там снощи по здрач, то се беше промъкнало долу и се мъчеше да улови малките шарени рибки, които си играят във вирчето, и аз трябваше да го замерям с буци пръст, за да го принудя отново да се качи на дървото и да ги остави на мира. Чудно, дали *това* е целта на съществуването му. Няма ли сърце? Не изпитва ли състрадание към тези дребни създания? Възможно ли е да е било предопределено и сътворено за толкова жестоко занимание? Видът му е именно такъв. Една от буците го удари зад ухото и то проговори нещо. Изпитвам трепет, тъй като за първи път чувам нечий говор, освен собствения си. Не разбрах думите, но ми прозвучаха изразително.

Когато разбрах, че то може да говори, почувствувах, че интересът ми към него отново се събуди, тъй като много обичам да говоря. Аз говоря и говоря цял ден, а също и в съня си, и съм много интересна, но ако имах друг, на когото да говоря, щях да съм двойно по-интересна, никога не бих спряла, ако се иска това от мене.

Ако това влечуго е мъж, значи не е „то“, така ли? Ако го наричам „то“, няма да бъде граматически правилно, нали? Мисля, че би трябвало да бъде „той“. Така ми се струва. В такъв случай граматическият разбор ще се направи по следния начин: именителен падеж — „той“; дателен — „нему“; притежателен — „негов“. И тъй, считам го за мъж и ще го наричам „той“, докато се окаже, че е нещо друго. Това ще е по-удобно от всички други несигурности.

Следващата неделя.

През цялата седмица го преследвах и се мъчех да се запозная. Аз бях тази, която трябваше да говори, тъй като той се държеше свенливо, обаче нямах нищо против. Той изглеждаше доволен да съм край него и аз твърде много употребявах дружелюбното „ние“, защото изглежда, че го ласкаеше да включвам и него.

Сряда.

Сега вече се разбираме наистина много добре и се опознаваме все повече и повече. Той вече не се старае да ме отбягва — добър признак, който показва, че му е приятно да бъда около него. Това ме радва и аз се приучавам да му бъда полезна по всички възможни начини, за да засиля добрите му чувства към мене. През последните един-два дни го освободих напълно от труда да се дават имена на нещата и това много го облекчи, тъй като той не притежава дарба в тази насока и очевидно ми е много благодарен. Душата да си изкара, пак не може да измисли ни едно смислено наименование, обаче аз не му позволявам да разбере, че долавям този му недостатък. Когато се появи някакво ново създание, аз го назовавам, преди той да е имал време да се изложи с неловко мълчание. По този начин много пъти го спасявах от неудобно положение. Аз нямам недостатък като неговия. В момента, когато зърна някое животно, познавам какво е. Не ми е необходимо да мисля дори и миг; правилното име веднага ми хрумва сякаш по вдъхновение, каквото без съмнение имам, тъй като съм положителна, че половин минута преди това, наименованието съвсем не е било в главата ми. Изглежда, че познавам само по формата и по държането на всяко същество що за животно е то.

Когато се появи първобитната птица додо, той си помисли, че е дива котка, познах това по очите му. Обаче аз го спасих. И внимавах да го направя по такъв начин, че да не засегна гордостта му. Просто най-естествено изразих радостното си учудване, без дори да давам вид, че го осведомявам за нещо, и казах: „Я виж, положително това е додо!“ После обясних, без да покажа, че обяснявам как съм познала, че е додо, и макар да ми се стори той малко да се дразни, че аз познах създанието, докато той не беше го познал, все пак беше съвсем ясно, че той се възхити от мене. Това ми достави голямо удоволствие и преди да заспя, няколко пъти се сетих за тази работа с твърде приятно

чувство. Как едно съвсем малко нещо може да ни направи щастливи, когато чувствуваме, че сме го заслужили!

Четвъртък.

Първата ми мъка. Вчера той ме отбягваше и, изглежда, не искаше да му говоря. Не можах да го повярвам и смятах, че има някаква грешка, тъй като много обичах да съм с него, да го чувам да говори и затова не разбирах как е възможно да не е любезен към мене, когато не съм сторила нищо лошо? Най-после обаче се разбра, че наистина е така; тогава се отдалечих от него и седнах самотна на мястото, където го бях видяла за първи път сутринта, когато бяхме създадени и когато не знаех какво е той, и го гледах равнодушно. Сега обаче мястото беше тъжно, най-малката дреболия ми говореше за него и сърцето ме болеше. Причината не ми беше много ясна, защото това беше ново чувство за мене. Не бях го изпитвала по-рано и цялата работа бе загадка, която не можех да разреша.

Но когато се спусна нощта, аз не можех да понасям самотата и отидох в новия заслон, който той построи, за да го запитам какво лошо съм направила и как мога да поправа грешката си и наново да спечеля благоволението му; но той ме изпъди на дъжда и това беше първата ми скръб.

Неделя.

Сега отново е хубаво и аз съм щастлива. Преживях обаче тежки дни и когато мога, гледам да не мисля за тях.

Опитах се да му дам от ябълките, обаче не мога да се науча да хвърлям в права посока. Не успях, но мисля, че доброто намерение му достави удоволствие. Ябълките са забранени и той ми каза, че ще ми се случи нещо лошо; но ако ми се случи лошо нещо поради това, че съм му доставила удоволствие, защо ще ме е грижа?

Понеделник.

Тази сутрин му казах как се наричам, като се надявах, че това ще го заинтересува. Той обаче остана равнодушен. Чудно. Ако той ми кажеше своето име, щеше да ми е драго. Мисля, че за ушите ми то щеше да е по-приятно от всеки друг звук.

Той говори много малко. Може би защото не е остроумен, а е чувствителен на тази тема и желае да скрие този свой недостатък. Жалко, ако гледа така на това, тъй като остроумието не представлява нищо; ценните неща се крият в сърцето. Бих желала да мога да го накарам да разбере, че любещото сърце е цяло богатство, истинско богатство, и че без него разумът не струва нищо.

При все че говори толкова малко, речникът му е значителен. Тази сутрин той употреби една удивително подходяща дума. Очевидно сам разбра, че думата е много сполучлива, защото след това я вмъкна още два пъти уж случайно. Не направи това много сръчно, но то все пак показва, че притежава известен усет. Без съмнение, ако се положат грижи, това семе може да даде плод.

Откъде ли е научил тази дума? Струва ми се, че никога не съм я употребявала.

Не, името ми не го интересува. Опитах се да скрия разочарованието си, обаче мисля, че не успях. Отдалечих се, седнах на покрития с мъх бряг и потопих краката си във водата. Това е мястото, където отивам, когато жадувам за другарство, за някого, когото да мога да гледам, с когото да мога да разговарям. Не ми е достатъчно — това прелестно бяло тяло нарисувано там долу във вирчето, — но все пак е нещо, и то е по-добро от пълната самотност.

Когато говоря аз, говори и то; когато съм тъжна, тъжно е и то; утешава ме със съчувствието си; то ми казва: „Не се отчайвай, клето изоставено момиче; аз ще ти бъда приятелка.“ То действително ми е добра приятелка — единствената ми приятелка; то е моя сестра.

Колко ми беше тежко първия път, когато тя ме остави! О, никога не ще забравя това, никога. Сърцето ми тежеше като олово! Казах си: „Тя беше всичко, което имах, а сега и тя си отиде!“ В отчаянието си рекох: „Сломи се, мое сърце; не мога повече да понасям живота си!“ — и скрих лице в ръцете си, и за мене нямаше никаква утеха. Но когато след малко ги свалих, тя отново се появи, бяла, блестяща и красива, и аз се хвърлих в прегръдките и!

Това беше истинско щастие; и по-рано бях изпитвала щастие, но то не беше като сегашното — екстаз. След това вече ни за миг не се усъмних в нея. Понякога я нямаше — кога час, кога почти цял ден, — но аз чаках, без да ме гризе съмнение; казвах си: „Заета е или е заминала някъде, обаче ще дойде.“ И така ставаше; тя винаги идваше.

Нощем не идваше, ако беше тъмно, защото е такава една плахичка; но когато имаше луна, винаги се появяваше. Аз не се боя от тъмното, но тя е по-млада от мене; тя се роди след мене. Посещавала съм я много, много пъти; тя е утехата ми и мое убежище, когато животът ми е тежък, а той е повечето такъв.

Вторник.

Цяла сутрин бях заета да работя на стопанството; и нарочно се държах настрана от него, като се надявах, че ще се почувствува самотен и ще дойде. Той обаче не дойде.

По обед прекратих работата за през деня и се развличах, като тичах подир пчелите и пеперудите и се радвах на цветята, тези красиви същества, които улавят божията усмивка от небето и я запазват! Събрах ги и ги направих на венци и се обвих в тях, докато обядвах — ябълки, разбира се; след това седнах на сянка и мечтах, и чаках. Но той не дойде.

Няма значение. От тази работа нямаше да излезе нищо, тъй като той не обича цветята. Нарича ги боклук, не може да ги различи едно от друго и смята, че е високомерие да има към тях такава отношение. Не го привличам аз, не го привличат цветята, не го привлича обагреното с вечерни краски небе — изобщо, привлича ли го нещо друго, освен да строи навеси, които да го пазят от освежителния приятен дъжд, да почуква дините, да опитва гроздето и да опипва плодовете по дърветата, за да разбере как върви зреенето им.

Сложих една суха пръчка на земята и се помъчих да пробия в нея дупка с друга пръчка, за да изпробвам един свой план, обаче скоро много се изплаших. Тънко, прозрачно, синкаво було се издигна от дупката и аз захвърлих всичко и избягах! Помислих, че е дух, и така много се уплаших! Но погледнах отново назад и той вече не излизаше; тогава се облегнах задъхана до една скала да си почина, докато се успокоят разтрепераните ми членове; после пропъльзах предпазливо назад, като през всичкото време бях нащрек, готова да избягам, ако го наложи случаят. Когато се приближих, разтворих клоните на един розов храст и надзърнах, като изпитвах желание мъжът да е някъде наблизо, тъй като изглеждах толкова хитра и хубава, но духът бе изчезнал. Отидох на мястото и видях в дупката малко нежен розов прах. Мушнах вътре пръста си, за да го пипна, но възкликнах „ох!“ и

си го дръпнах пак. Болката беше жестока. Сложих пръста в устата си и като постоях първо на единия си крак, а после на другия и пъшках, след малко пооблекчих мъката си; тогава тази работа много ме заинтересува и започнах да я разследвам.

Любопитна бях да узная какъв е този розов прах. Изведнъж в съзнанието ми блесна името му, при все че никога по-рано не бях го чувала. Това беше *огън*! Бях толкова сигурна в това, колкото може човек да бъде сигурен в нещо на този свят. Така че без колебание го нарекох така — огън.

Бях създала нещо, което по-рано не бе съществувало; бях добавила нещо ново към безбройните притежания на света. Осъзнах това и се почувствувах горда от постижението си. Поиска ми се да изтичам да го намеря и да му разкажа всичко, смятайки, че това ще го накара повече да ме уважава — обаче поразмислих и реших да не го правя. Не — той няма да обърне внимание. Ще ме попита за какво може да послужи, а какво бих могла да отговоря? Защото ако той не можеше да *послужи* за нещо, а беше просто красив, само красив...

Затова въздъхнах и не отидох. Защото огънят не можеше да бъде използван за нищо; не можеше да строи навеси, да подобри дините, да спомогне за по-скорошното узряване на плодовете; беше безполезен, беше израз на глупост и суетност; той ще се отнесе презрително към него и ще изрече някакви остри думи. Но за мене огънят не беше нещо, което заслужава презрение. Казах: „О, ти, огън, обичам те, изящно розово създание, защото си *красив* — и това е достатъчно!“ — и се готвех да го притисна до гърдите си. Но се въздържах. И тогава измислих още една максима, но тя така приличаше на първата, че се боях да не е само плагиат: „Който веднъж се изгори, бяга от огън.“

Отново се залових за работа: и когато направих доста голямо количество огнен прах, изсипах го в шепя суха трева, като възнамерявах да си го занеса у дома и да играя с него, обаче вятърът го раздуха и той се изви и яростно запращя срещу мене, така че се изплаших, пуснах го и избягах. Когато погледнах назад, синият дух се издигаше нагоре, виеше се и се раздуваше като облак й аз веднага отгадах името му — *пушек* — макар че, бога ми, никога по-рано не бях чувала за пушек.

Скоро блестящо жълто-червено сияние прониза пушека и аз в миг го назовах — *пламък!* — и бях напълно права, макар че това беше най-първият пламък, който светът някога е виждал. Пламъците се заизкачваха по дърветата, като проблясваха величествено между огромните и увеличаващи се кълба пушек, и аз заплясках с ръце, разсмях се и затанцувах от възторг! Това беше така ново, непознато, чудесно и тъй красиво!

Той дойде тичешком, спря се, загледа вперено и в продължение на много минути не каза нищо. След това запита какво е това. О, защо му трябваше да задава такъв пряк въпрос. Разбира се, необходимо беше да отговоря и аз сторих това. Казах, че е огън. Ако го дразни, че аз знам и че той е принуден да ме пита, грешката не е моя; няхах никакво желание да го дразня. След кратко мълчание той запита:

— Откъде е дошъл?

Друг пряк въпрос, на който също трябваше да се даде пряк отговор.

— Аз го направих.

Огънят се разпростираше все по-далеч и по-далеч. Той отиде до края на изгорялото място, спря се загледан надолу и каза:

— Какви са тези неща?

— Въглени.

Той взе един да го разгледа, обаче промени намерението си и го пусна. След това си отиде. *Нищо* не може да го заинтересува.

Моето любопитство обаче беше събудено. Имаше пепел, сива, мека, нежна и хубава — веднага познах, че е пепел. Също и въглените; познах и тях. Намерих ябълките си и ги извадих. Това ме зарадва, защото съм много млада и имам много голяма охота за ядене. Обаче останах разочарована; всички се бяха разпукали и развалили. Да, изглеждаха развалени, но се оказа, че не е така; бяха по-хубави от суровите. Огънят е красив; някой ден, струва ми се, ще бъде полезен.

Петък.

В понеделник, по здрач, го видях отново за миг, само за миг. Надявах се, че ще ме похвали за старанието ми да подобра стопанството, тъй като имах най-добри намерения и бях работила усърдно. Но той не остана доволен, тръгна си и ме остави. Не беше доволен и по друга причина: още веднъж се опитах да го убедя да не

отива при Водопадите. Това е, защото огънят ми беше разкрил ново страдание — съвсем ново и напълно различно от любовта, мъката и всички други, които вече бях открила — *страха*. Това е ужасно! Бих желала никога да не бях го откривала; разваля щастието ми, кара ме да изпитвам тежки моменти, да треперя и да потръпвам. Обаче не можах да го убедя, защото още не е открил страха и затова не можеше да ме разбере.

ИЗВАДКА ОТ ДНЕВНИКА НА АДАМ

Не трябва да забравям, че тя е много млада, още момиче, и затова трябва да бъда снизходителен. Тя гори от интерес, от жажда, изпълнена е с живот, за нея светът е някаква магия, чудо, мистерия, радост, просто не може да говори от възхищение, когато открие някое ново цвете. Гали го, милва го, мирише го и му говори, обсипва го с нежни имена. А за цветовете е луда: кафяви скали, жълт пясък, сив мъх, зелени листа, синьо небе; бисерните багри на зората, пурпурно моравите сенки по планините, златните острови, къпеци се в яркочервеното море при залез, бледата луна, носеща се между дантелените облаци, приличните на диаманти звезди, блещукащи по огромната небесна шир — нито едно от тези неща нямат някаква практическа стойност, доколкото мога да забележа, но понеже имат багри и са величествени, за нея това е достатъчно и тя си изгубва ума по тях. Ако можеше една-две минутки наред да поседи мирно, би действувала така отморяващо. В такъв случай мисля, че би ми правило удоволствие да я гледам; всъщност съм напълно сигурен, тъй като започвам да съзнавам, че е забележително приятно същество — гъвкава, тънка, спретната, закръглена, добре сложена, подвижна, грациозна; а веднъж, когато беше застанала, мраморно бяла, обляна от слънцето, на една скала, младата ѝ глава отметната назад, засенчила очи с

ръка, наблюдаваща полета на някаква птица в небето, аз разбрах, че действително е красива.

Понеделник по обед.

Ако има нещо на тази планета, което да не събужда интереса ѝ, аз не го знам. Има животни, които ми са безразлични, но за нея не може да се каже същото. Тя не проявява никакъв подбор, всички я привличат, всичките ги смята за съкровища, всяко ново е добре дошло.

Когато тежкият бронтозавър пристъпи в землището ни, тя погледна на него като на някаква придобивка, докато за мене той беше истинско нещастие; това представлява добър пример за липсата на единство в нашите гледища. Тя искаше да го опитоми, аз исках да му подарим колибата и да се изместим оттам. Тя смяташе, че животното може да бъде опитомено, като се държим мило с него, и че ще стане добро домашно животно; аз казах, че не ще е много удобно да се отглежда домашно животно, което е високо двадесет и един и дълго осемдесет и четири фута, тъй като дори и при най-добри намерения и без да иска да направи никакво зло, то би могло да седне върху къщата и да я смаже, защото всеки би разбрал от самия му поглед, че е доста разсеяно.

Въпреки това обаче, тя бе твърдо решила да има това чудовище и не можеше да се откаже от него. Смяташе, че бихме могли да основем млечно стопанство и искаше да ѝ помогна да го издоим. Аз обаче не се съгласих, като сметох това начинание за твърде рисковано. Не беше от подходящия пол, пък и нямахме стълба. Тридесет или четиридесет фута от опашката му лежеше на земята като някакво паднало дърво и тя смяташе, че би могла да се качи по нея, обаче си беше направила погрешно сметката. Когато стигна до стръмното място, опашката беше толкова хлъзгава, че тя падна и щеше да се удари, ако не бях аз.

Дали беше доволна? Не. Нищо никога не може да я задоволи, освен опита; неизпитаните теории никак не са по вкуса ѝ и тя просто ги отхвърля. Признавам, че в това

отношение е права; това нейно схващане ме привлича; чувствавам влиянието му; ако бях повече с нея, мисля, че и аз бих го възприел. И тъй, за този колос тя имаше още една теория: смяташе, че ако го опитомим и го привържем към нас, ще можем да го сложим в реката, за да го използваме като мост. Оказа се, че вече е достатъчно опитомен — поне колкото се касаеше до нея, — така че тя опита теорията си на практика, обаче тя пропадна: всеки път, когато успяваше да го вкара в реката и отиваше на брега, за да преброди по него реката, той излизаше на тръгване подире ѝ като някаква опитомена планина, подобно на всички други животни. Те всички правят това.

(Извадката свършва.)

Петък.

Вторник, сряда, четвъртък и днес: през всичките тези дни не съм го виждала. Това е твърде дълго време да бъдеш сама; все пак обаче по-добре е да си сама, отколкото да не те искат.

Необходимо ми беше да имам другари — струва ми се, че за това съм създадена, — затова се сприятелих с животните. Те са просто възхитителни — имат най-мил нрав и възможно най-учтиви обноски; видът им никога не е кисел, никога не те карат да се чувствуваш, че им пречиш, усмихват ти се и си въртят опашката, ако имат такава, и винаги са готови за лудуване, за разходка и изобщо за всичко, което предложиш. Мисля, че са свършени кавалери. През всичките тези дни си прекарахме чудесно и никак не се чувствувах самотна. Самотна! Не, разбира се, че не. Ха, та около мене винаги има цяла свита животни — понякога изпълват пространството от четири или пет ара, — просто не

можеш да ги преброиш; а когато застанеш на някоя скала в средата и хвърлиш поглед върху косматото множество, гледката е така пъстра и багрите така весели, светлините и сенките така се менят и играят по набраздените с ивици или напръскани с петна кожи, че просто ти се струва, че това е езеро, обаче знаеш, че не е. Има цели ята дружелюбни птици и пърхането на крилете им е като някакъв ураган. Когато слънчевите лъчи докоснат цялото това море от вълнуваща се перушина, то пламва с всички възможни цветове, така че едва ли не ослепяваш.

Правих дълги излети и можах да разгледам голяма част от света; струва ми се, че съм го видяла почти целия. И тъй, аз съм първият пътешественик и единственият. Когато тръгнем да пътуваме, ние представляваме внушителна гледка — никъде не можеш да видиш нещо подобно. За удобство яздя някой тигър или леопард, защото тези животни са меки и гърбовете им са закръглени, а са тъй красиви; но ако разстоянието е дълго или когато искам да се любувам на гледките, яздя слон. Той ме вдига с хобота си, обаче мога да слизам сама; когато се спираме на почивка, той сядва и аз се хлъзвам назад.

Всички птици и животни се държат дружелюбно едни към други и не повдигат никакви спорове. Всички разговарят, а говорят и на мене, но това трябва да е някакъв чужд език, понеже не разбирам ни една думичка; все пак обаче често пъти ме разбират, когато им отвърщам, особено кучето и слонът. Това ме кара да се срамувам. То показва, че са по-умни от мене и следователно ме превъзхождат. Това ме дразни, защото искам да бъда главният опит и твърдо съм решила да бъде така. Научих вече доста неща и сега съм образована, обаче отначало не бях. Отначало бях невежа. Най-напред това ме ядосваше, защото колкото и да наблюдавах, никога не съумявах да видя кога водата тече нагоре по течението на реката; сега обаче това няма значение за мене. Правих много опити, докато не разбрах, че водата никога не тече нагоре, освен в тъмно. Знам, че тече нагоре в тъмното, тъй като рекичката никога не пресъхва, което, разбира се, би станало, ако водата не се връща нощем. Най-добре е нещата да се доказват чрез опит; тогава можеш да бъдеш *сигурен* в познанията си; ако пък основаваш заключенията си на предположения и догадки, никога не ще се образоваш.

Някои неща просто *не можеш* да откриеш; но никога не ще разбереш, че това е невъзможно, ако сама гадаеш и предполагаеш: не, трябва да си достатъчно търпелив и да продължаваш да правиш опити, докато ти стане ясно, че някои неща не можеш да откриеш. И това е така приятно, светът ти става тъй интересен. Ако няма какво да откриваш, животът ще е много скучен. Дори когато се опитваш да откриеш нещо и видиш, че не си в състояние да го направиш, е също така интересно, както и когато опитът ти се увенчае с успех — дори не знам дали първото не е по-интересно. Тайната на водата беше като някакво съкровище, докато не бях я *открила*; тогава цялата възбуда изчезна и аз изпитах чувството, че сякаш съм изгубила нещо.

От опит знам, че дървото, сухите листа, перушината и много други предмети плуват; следователно всичко това би трябвало да докаже, че и камъкът може да плува; обаче трябва да се примиря просто да знам това, тъй като няма начин да го докажа — досега не съм намерила такъв начин. Но ще го намеря — тогава и това вълнение ще изчезне. Този вид неща ме натъжават; защото след време, когато малко по малко открива всичко, вече не ще изпитвам никакво вълнение, а аз така обичам вълнението! Миналата нощ просто не можах да заспя, като си мислех това.

Отначало не ми беше ясно защо съм създадена, обаче сега смятам, че предназначението ми е да издиря тайните на този чуден свят и да бъда щастлива и благодарна на създателя, че го е сътворил. Мисля, че има за научаване още много неща — така поне се надявам; и като върша това бавничко, без много-много да бързам, научаването ще трае седмици и седмици. Надявам се. Когато пуснеш нагоре едно перо, то започва да се носи по въздуха и се скрива от погледа; после подхвърлиш буца пръст, но не става същото. Всеки път, като я хвърлиш, тя пада надолу. Правила съм опити, опити и винаги става така. Чудно, защо ли? Разбира се, всъщност буцата пръст не пада, но защо *изглежда* да е така? Предполагам, че е някаква зрителна измама. Искам да кажа, едно от тези явления е зрителна измама. Не знам точно кое. Може да е перото, може да е буцата пръст; не мога да докажа кое — мога само да демонстрирам, че едното или другото е лъжа и да оставя човек сам да си прави избора.

От наблюденията си съм заключила, че звездите няма да траят вечно. Виждала съм как най-добрите от тях се стопяват и потичат

надолу по небето. След като една може да се стопи, значи всички могат да се стопят през една и съща нощ. И тази мъка ще дойде — знам това. Възнамерявам да седя будна всяка нощ и да ги гледам, докато мога да се удържа будна; и ще запечатам в паметта си тези трепкащи простори, така че след време, когато те ни бъдат отнети, да мога чрез въображението си да възстановя на черното небе милиардите прелестни светлинки и да ги накарам отново да бляскат, и да удвоя броя им през сълзите, които ще замъглят погледа ми.

СЛЕД ПАДЕНИЕТО

Когато си припомням за райската градина, всичко това е като някакъв сън. Тя беше красива, неописуемо красива, обайващо красива; но вече съм я изгубила и никога не ще я видя. Градината е изгубена за мене, обаче съм намерила *него* и съм доволна. Той ме обича, доколкото може: аз го обичам с цялата сила на страстната си природа и това, мисля, е съобразно с моята младост и моя пол. Ако се запитам защо го обичам, виждам, че не мога да си отговоря, пък и това няма голямо значение за мен; така че предполагам, този вид любов не е някакъв плод на разсъжденията и на статистиката, като любовта към други влечуги и животни. Мисля, че просто така трябва да бъде. Обичам някои птици заради песните им; обаче не обичам Адам заради песните му — не, не е това; колкото повече пее, толкова повече не мога да се примиря с гласа му. И все пак го карам да пее, защото искам да се науча да обичам всичко, което му е интересно. Положителна съм, че мога да се науча, защото отначало не можех да търпя пеенето му, но сега мога. От него вкисва млякото, но няма значение; мога да свикна с такова мляко.

Не го обичам и поради ума му — не, не заради него. Той не е виновен за ума си, такъв какъвто го има, защото не той го е създал; той е какъвто го е сътворил бог и това е достатъчно. Зад това се крие някаква мъдра цел — напълно съм уверена. След време той ще се развие, макар и да ми се струва, че това няма да стане изведнъж; пък и освен това няма защо да се бърза; той си е добър такъв, какъвто е.

Не го обичам поради милото му и любезно държане, нито поради нежността му. Не, в това отношение има какво да му липсва, но е добър и така, а и става по-добър.

Не е и работливостта му, поради която го обичам — не, съвсем не. Мисля, че той я притежава и не знам защо я крие от мене. Това е едничката ми мъка. Но иначе е откровен и искрен с мене сега. Положителна съм, че не крие нищо от мене, освен това. Мъчи ме това, че той има някаква тайна от мене и тази мисъл понякога пречи на съня ми, но ще трябва да я махна от главата си; тогава тя не ще трови щастието ми, което иначе е пълно до преливане.

Не го обичам и поради образованието му — не. Той е самоук и действително знае много неща, но те са такива, каквито той ги знае.

Не е кавалерството му, поради което го обичам — не, не е. Той ме хули, но не го обвинявам; това е особеност на пола му, струва ми се, но не той е създал пола си. Разбира се, аз няма да го хуля — бих предпочела да загина; но и това също е особеност на пола и съвсем не си приписвам някаква заслуга в това отношение, тъй като и аз не съм създала пола си.

Защо тогава го обичам? Мисля, че това е просто *защото той е мъж*.

В основата си той е добър и го обичам заради това, но бих могла да го обичам и без тази негова черта. Ако ме биеше и мъчеше, щях да продължавам да го обичам. Знам това. Струва ми се, че то произтича от пола ми.

Силен и красив е, обичам го поради тези качества, и се възхищавам от него, и се гордея, че е такъв, но бих могла да го обичам и без тях. Ако не беше хубав, щях да го обичам; ако в нищо нямаше успех, пак щях да го обичам; и щях да работя за него, и да робувам, и да се моля за него, и да бдя до постелята му, докато умра.

Да, мисля, че го обичам просто защото е *мой* и защото е *мъж*. Предполагам, че няма друга причина. И така, мисля, че онова, което казах в началото, е право; че този вид любов не е плод на разсъждения и на статистика. Тя просто *бликва* — никой не знае откъде — и не може да бъде обяснена. Пък и няма нужда.

Това е, което мисля. Но аз съм още млада и съм първата, която е разследвала този въпрос, и може да се окаже, че в невежеството и в неопитността си не съм разбрала нещата правилно.

ЧЕТИРИДЕСЕТ ГОДИНИ ПО-КЪСНО

Моята молитва и моят копнеж е да си отидем от този свят заедно — копнеж, който никога не ще изчезне от земята, а ще се таи в сърцето на всяка любеща съпруга, докато свят светува; и ще бъде наричан с моето име.

Но ако един от нас трябва да си отиде пръв, от сърце се моля да съм аз. Защото той е силен, а аз съм слаба и не съм му така необходима, както ми е необходим той — животът без него не би бил живот; и тогава как ще мога да го понасям? Тази молитва също е безсмъртна и вечно ще бъде произнасяна, докато съществува женският род. Аз съм първата съпруга; аз ще живея и в последната.

НА ГРОБА НА ЕВА

Адам: Навред, където беше тя, бе рай.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.